

Előfizetési ár

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG¹-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivataltól
vagy utalványval minden
postahivataltól eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest,

Váci-körút 35. szám.

MAGYAR

DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG¹-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivataltól
vagy utalványval minden
postahivataltól eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, V. Alkotmány-
utca 27, I. em. 15.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

Tartalom: Felhívás előfizetésre. — Simítás.

Irtá: D. V. — A magyar kir. dohányjövődék 1867-től 1881-ig Irtá: Kazay Rezső. — A dohány története.

— A mezei egerek irtása. — Vegyesek.

Tárca: I. Jakab angol király és a panaszló ház-lásznók. Irtá: Rosenfeld Ignác.

Felhívás előfizetésre.

Tisztelettel kérjük azokat, akik mutatóvá-
számainkat vissza nem küldik, sziveskedjenek
az előfizetést beküldeni, vagy a mutatóvászá-
mokat visszaküldeni; ép úgy felkérjük hátra-
lékos előfizetőinket, sziveskedjenek meghosszab-
bitani előfizetéseiket.

Lapunknak előfizetési ára:

Egész évre 4 frt.
Fél 2 »
Negyed 1 »

A kiadóhivataltól.

Simítás.

Mult számunkban megigértük, hogy
e tárgyról tüzetesen fogunk szólni;
ezt annál is inkább tesszük most, mert
elérkezettnek látjuk azon időt, melyben
e munkát kezdetét veszi.

Azt hiszem, hogy nincs termelő, ki ne
tudná a simításnak fontosságát. De mi-
előtt arról behatóan beszélénk, arra
kell figyelmeztetni termelőinket, hogy
a simításhoz ne fogjanak hozzá addig,
míg nincsenek arról meggyőződve, hogy
dohányuk teljesen be van száradva; két-
séges esetben okvetlen be kell várni,
míg néhány éjszaka jól megfagy.

Most lássunk hozzá a simító helyi-
séget elkészíteni, az asztalokat csinosan
összeszegezni és szépen meggyalulni.

Az asztalok szélessége legalább három
láb legyen, mert ha keskenyebb,
akkor szembe nem ülhetnek a simítók,
és ez nagy hely veszteség lenne, különö-
sen ha a dohány nagy levelű, ilyenkor
épen megkívánja, hogy a simító asztal
széles legyen. A simító szoba mentül
terjedelmesebb annál jobb, nehogy több
helyen kellésék a simítás feletti felügye-
letet eszközölni.

E munka a dohány termelésnek
egyik főteendője, és valódi mérlege
a jövedelem megszabásnak, mert tény
az, hogy a simító asztalon adhatják
meg a dohánynak valódi képét. A
legszebb és legjobb dohányt is tönkre
lehet tenni helytelen simítás által.

A levelek akkor alkalmasak a si-
mitásra, midőn megpuhultak és meg-
ereszkedtek. A pajtkába bevett dohány
nedves éjjeken át magától kellőleg meg-
szívósodik, daczára annak, hogy minden
oldalról el van zárva.

Ilyenkor egy napi szükségletet, il-
letve annyit, a mennyit egy napon és
estén beszimithatunk, szedjük le és te-
gyük hűvös helyre, legjobb a hol van
pinczébe és onnan a szükséghez képest
a simító szobába annyit bevinni, a meny-
nyi kényelmesen elfér, és meg nem
szárad.

Gyakran megesik, hogy hetekig
sincs simításra való idő; ilyenkor is jó,
ha korán reggel a kissé megfagyott
dohányt az említett hűvös, vagy pincze-
helyiségből a szükséglethez képest a
simító szobába viszzük, a hol az kissé
felenged és megpuhul, és a simításra
alkalmatossá válik.

Ha a szedésnél a dohányok nem
lettek szortírozva, válogatva felfűzve,
kell hogy most a simítás előtt, elkülön-
tessenek, még pedig a következő
módon:

Amint a simítandó dohány a zsi-
negről le lett huzva, egy néhány ügyes
kertész a level válogatásához fog. Ezek
minden levelt megvizsgálják, hogy melyik
osztályhoz tartozik, és a szerint so-
rozzák azokat.

Nevezetesen válogatott első, má-
sodik és harmadik, nagy és kisebb alak-
ban, azonkívül külön osztályba jön a
korhad, nedvesen és szárazon rothadt
dohány.

A hol szivar-dohány termeltetik,
ezekre különösen gondot kell fordítani,
hogy a szép barnás színű, egész töké-
letes érett és selyem tapintatu levelek
kiválasztassanak, s elkülönítve nagysá-
gukhoz képest külön osztályokba jöjjenek.

A szivar-dohány főkélléke egyenlő
szin, kitogástalan égőanyag és kellemes
illat, vékony borda, simulékonyág és
bársony tapintat.

A simítást mindig azon dohán-
yokon kezdjük, melyek legelőször let-
tek letörve, különösen ott, ahol az
aljdohány is leszedetik, azon kell meg-
kezdeni s fokanként kell a simítást a
szerint folytatni, amint azok letörtek;
semmi körülmény ne ingasson meg at-
tól és semmi szín alatt ne tegyék azt
soha, hogy a későbbben szedett dohányt
előbb simittassuk; különösen ez évben
igen sok helyen a dohány szeptember
havában a kitünő időjárásban hirtelen
nővésnek indult és mennyiségben a do-
hánytermelést nagyon megszorította.
Természetes, hogy ezen dohányok éret-
lenek maradtak, és éretlenül törettek
le; nagyon helytelenül járnánk el, ha a
simítást azon kezdenénk, azért, mert a
pajtában legkönnyebben hozzá férhe-

tünk, a mennyiben egészen alul függ;
a kertész által használni szokott kifo-
gásnak, hogy nem lehet dohányt a felső
szergyékről leszedni, mert nem lehet
hozzá férni, semmi szín alatt nem szabad
helyt adni, hanem utat kell okvet-
len csinálni a legfelső szergyéig, a hol
a legkorábbi dohányok függnek és on-
nan kell a simítást kezdeni.

Ha a dohány közt még a korán
szedésben is akadna olyan, melynek a
kocsánya még zöldes, nyálkás, szóval
ki nem száradt, ezt hagyjuk tovább,
hogy a fagyos éjszakák érjék és simít-
suk addig a kisebb leveleket, amennyi-
ben azok bordái vékonyabbak és így
száradtabbak.

Nagy türelmet és kitartást igényel
a csomózás. A gazdának erélyesen kell
vigyázni, hogy a kertész ezen dolgo-
kat lelkiismeretesen végezze; hagyja
meg a kertészeknek, hogy a régi roz-
szakásokat kerüljék, nevezetesen, hogy
minden összeszedett maszatot, nedves
morzsalékat a dohány csomó kötése
alá ne dugdossanak; hogy a csomót
éretlen zöld sarju vagy nedves, fél ro-
hadt dohánnyal ne kötözzék, mert sok
dohány ezáltal meg is rothad; hogy a
simítás előtt a zsinetet megpuhulás vé-
gett harmat, eső, vagy óra ki ne te-
gyék, főleg pedig óvja azon vétkes
cselekménytől, hogy a dohányt szándé-
kosan belocsolja. Ezen cselekmény any-
nyira elítélendő, hogy az illetőt mint csalót,
szándékos kártevőt büntetni kellene.

Az együttes simító-háznak igen sok
előnye van; a gazda egyszerre átnéz-
heti a munkálatot és nem kell, hogy
figyelme annyi sokfelé terjedjen. A csem-
pészetet is jobban ellenőrizheti. Más-
részt igen rossz, ha minden kertész a
maga kis hajlékában teszi azt már csak
azért is, mert ezek igen össze szorulva
lévén nincs elegendő helyük sem a rendes
munkálásra; a patkába jól befutve s
ők maguk is sokan magukkal együtt
lévén a kis helyiségben nagy hőség
fejlődik. A tulságos meleg, gőzös helyi-
ségben pedig a dohány már simítás köz-
ben megnyirkul, megmelegszik. Azután
még azt is megteszik, hogy valami na-
gyon súlyos tárgygyal leszorítják a do-
hányt; ez a régi bölcs kertész oktatása
szerint történik így. Természetes, hogy
ily körülmények mellett bármily csekély
részben van benne nedves dohány, ez
hirtelen felmelegszik, fermentálódni kezd
és amennyiben ez nem a gazda dolga
s nem is tud hozzá; legtöbb esetben
megpenészedik és megromlik a dohány.

Az összepárosításra sulyt kell feke-

tetni. Azon egyén, ki a zsinegről le-
huzza a leveleket és megválasztja, osz-
togatja a simitók közt, mindenkinek az
ő osztályát, azok ismét vigyázzanak,
hogy ha a kezükbe kerül olyan level,
mely nem az egyik csomójához tartozik,
adják azt a másiknak, akinek csomójá-
hoz a levelek illenek.

Se nagyságra se színre durva, ron-
gyos, szóval nem egyenlő dohányokat
összezávarni nem szabad. De főleg őriz-
kedni kell attól, hogy a hegy dohány,
aljdohány, vagy sarjudohányok az anya-
dohánnyal össze ne kevertessenek.

A csomókat nagyon vastagon csinálni igen helytelen dolog, minthogy azokat nem lehet soha sem bába sem bányába csinosan összerakni; de még nagyobb hiba, ha a csomókat csak épen néhány levélből állítják össze, mint azt némely dohányos csupa remekelésből teszi, mert a mellett, hogy semmi előnye nincs, az ily vékony csomónak mindig az a hátránya van, hogy sok munkaidőt rabol el, a mennyiben a dohányt igen gyakran kell kézbe venni, és ugyanannyi munkával menne, ha 10—15 levél helyett egyszerre 25—30 levelet venne kézbe s ez utóbli a legtisztességesebb csomó: nagy dohányból elég 20—25 levél egy csomoba.

Minden reggel a megcsomózott do-
hányt vigyük ki a pajtába és rakjuk szé-
pen keskeny és alacsony bányába.

A bányákat vagy deszkára, vagy vastagon leterített tiszta száraz szalma-
mára kell alkalmazni: azok szélességet
a levelek terjedelméhez képest kell meg-
szabni.

A bányát bélelni, illetve a közepet
berakni egyáltalában nem szabad, mert
ez előidézi a melegséget és megakadályozza a lassu párolgást; a csomó-
kat úgy kell rakni, hogy végeig egy-
mást negyed részben fedjék, és ezáltal
elfogják azt érni, hogy a termelőnél
az ilyen keskeny s nem magas bányák
nem fognak megmelegedni.

D. I.

TÁRCZA.

I. Jakab angol király és a panaszió halásznők.

— Egy kis jelenet. —
Ira: ROSENFELD IGNÁCZ.

— A „Magyar Dohány Ujság” eredeti tárczája. —
(A király fogadótermének előcsarnokában 30 nő,
ldő: a 17-ik század eleje.)

Első halásznő: ... úgy van! Nem térünk
vissza tűzhelyeinkhez addig, míg a pipák egész
halmazát millió darabokra zúzva lábaink előtt
heverni nem látjuk; mert az már elviselhet-
lenné vált, amit férjeink véghezvisznek; a nagy
fáradtsággal szerzett pénzt könnyedén elfűstölni!
Mi több, házainkat ezzel az irtózatú dohány-
füsttel megszentelteleníteni; ez türetetlen!
Előadjuk panaszainkat a királynak s ez igaz-
ságot szolgáltat nekünk, itt, nyomban. Az ő
érdeke is veszélyeztetve van; a férfiak do-
hányoznak s így rontják magukat, elfűstölik a
közvégyont, befűstölik nyelveiket, dohossá te-
szik szájaikat, szomjássá májaikat! Elsatnyul-
nak embereink, kiszáradnak! S ezek védelmez-
zék meg a hazát, királyt? Ezek, kikből az erő
a folytonos dohányzás folytán fogy?! A mi
érdeklünk százsoroson van veszélyeztetve; hogy

A magy. kir. dohányjüvedék 1867-től 1884-ig.*)

Ira: Kazay Rezső.

(17-ik folytatás.) (Utánnyomás tilos.)

Hogy az 1868-ik évben Magyarországon
termelt és a kincstár által beváltott 865 ezer
bécsi mázsányi dohány mennyiségéből az osztrák
kezelőség nagy készletek tolytán csak mintegy
250 ezer bécsi mázsa dohányt vett át a ma-
gyar kincstártól, az a magyar dohányjüvedékre
igen kedvező volt, mivel a következő 1869.
termelési év a legrosszabb volt minden évek
között, melyek alatt mindez ideig a jüvedék
magyar kezelés alatt állott.

Ezen évben ugyanis elemi csapások foly-
tán s már a dohányültetés kezdetén beállott
roppant szárazság miatt még az engedélyezett
földterület sem lón beültetve dohánynyal, úgy
hogy a beültetett holdak száma a múlt évi
95339-ről ez évben 58654-re olvadt le, mely
apadás azonban egyrészt annak is tulajdon-
tandó, hogy a pénzügyminisztérium a meg-
levő nagy dohánykészlet tekintetbe vételével a
múlt évvel jelentékenyen kevesebb földterüle-
tet engedélyezett.

Ezen évben összesen csak 263786 bécsi
mázsa dohány váltottatott be, melyért 2279967
forint fizettetett ki, s a holdonként elért er-
edmény oly csekély volt, milyennek a legrégebb
dohánytermelőik nem emlékeznek. Ezen hold-
dankinti eredmény 450 bécsi font dohány és
pénzben 37 frt 32 krajczár volt, mely alig
tevezhetne a kiadásokat s a termelőket nagyon
elkegyelmentette, úgy hogy a kincstárnak
1869-ben újabb és kedvezőbb arakat kellett
megszabni, hogy a következő 1870-ik évre a
kelő mennyiségű földterületet biztosítsa.

Sikerült is a jövő 1870-ik évre 75471
hold földet dohánynyal beültetetni s a kedvező-
bb időjárási viszonyok tolytán a termés is
jó középül esett ki. Beváltottat 1870-ik évről
735554 bécsi mázsa dohány 5537349 forint
összértékben. Ezen dohánymennyiségből szivar-
boríték csak 8915 mázsa volt, mely az
egésznek 1.2 százalékát teszi.

Aljünk meg egy kissé ezen százaléknál.
Milyen csekély eredmény az óriási termelés-
ből! A szivarborítékban eredmény mérő-foka
a szakszerű dohánytermelésnek és sajnos a mi
par excellence dohánytermelő országunk mai
napig nem vitte annyira, hogy ezen százalék
kedvezőbb lett volna, sőt volt olyan évünk is,
melyben ezen százalék 0.4 volt! Pedig nem a
földünk hibás eme csekély eredményért. A
szegedi dohánytermelő körzet, valamint a
debreczeni körzetnek is nagy része nagyon is

* A szerző betegsége miatt megszakított közlemény
folytatás utra felvehetjük. Az utolsó közleményt lásd a „Ma-
gyar Dohány Ujság” ez évi 11. számában. A szerk.

csak egyet említek, hát megjegyzem, hogy mi-
kik oly nagy ügyvel-bajjal kaporítottunk ma-
gunknak férjet, azt most ily könnyedén veszít-
sük el? Helyeslés! El fogjuk mondani a király-
nak, hogy amióta a pipa és dohány befurako-
dott családi szentélyünkbe, azóta szemlátomást
apad vagyunk, az örökös füstnyelés követ-
keztében fogy egészségünk, füstfőző pokollá
változott lakhelyünk sőt — életünk sem bizo-
nyos! Nem! A pipából örökkön kiszíporkázó
szikra ki tudja mely pillanatban borítja lángba
házainkat? S képzéljék csak el, ha valamennyi
angol nő háza égne, mekkora tűz volna az:
Hányan égnének bele?! Oda veszhet minde-
nünk! S mindennek oka? Az utalatos dohány-
zás, melynek férfaink rabjaivá váltak; az undok
szokás, melynek következtében megutáltuk fér-
jeinket, kik ezzel a pokoli tüsttel mértőföldre
terjedő uton megfertőztetik a szabad levegőt!
(Úgy van!)

Második halásznő:

— Jól beszélt. Csak azután a király előtt
is így beszéljen; tudjuk, hogy a király is ellen-
sége a dohányzásnak s így remélhető, hogy
panaszunk kedvező elintézését nyer; harcolni
fogunk a férfiak ellen, (Tetszés!) harcolni, az
utolsó szál hajig s győzni fogunk. (Közbeszó-
lás: S hát ha nem? Ellentmondások.) De igenis

alkalmas olyan borítékanyag előállítására, mely
nálunk az olcsóbb szivarokhoz szükséges, —
de sajnos, a földnek s a növénynek nem ada-
tik meg az a munka, mely nemesebb produc-
tumot szolgáltatna. Egyes lelkesült termelőink
vannak ugyan, kik vasszorgalommal s kitartó
munkával megmutatták, hogy igenis lehet
nálunk is szivarborítékot termelni, s már ismé-
telten rendezett dohánykiállításaink fényes ta-
nuságot tettek arról, hogy a magyar dohány
borítékanyagot is szolgáltatathat feles számmal.
Vagy ki ne emlékeznék meg a Beliczay-léle
gyönyörű szivarboríték anyagra, mely a Köz-
teleken általános bámulat tárgya volt!

Mily boldog ország lennénk, ha az a
famous százalék emelkedni! Ha nem kellene
legalább olcsóbb szivarjainkhoz a boríték-
anyagot külföldről vásárolni!

Ha a hollandoknak sikerült belmimőség-
ben a magyar mögött álló dohányokat oda
fejleszteti, hogy rótnyi nagyságu nyelékony,
egyformán szimezett borítékanyagot fele meny-
nyiségben állítsanak elő, miért ne sikerülne
ezen áldott földön is, mely a hollandnál
sokkal jobb.

Lesz alkalmai ezen szaklapban a hollandi
dohánytermelésről ismertetéseket közölni,
melyekből az érdeklődők bamaulattal fognak eltelni
a holland vas-szorgalom és a kitartó követ-
kezettség iránt, mely a rossz minőségű holland
dohányt a világpiac keresett tárgyává tette
s magának a magyar dohánnyal szembe
ismert, a mennyiben a holland szivarboríték
mai napig felhasználatik nálunk olcsóbb szivar-
jainkhoz, dacára hogy ize és illata ezen
szivaroknál nem igen szolgál előnyére.

A dohánytermelés, mely az 1870-ik évben
az áremelés folytán némi lendületnek indult,
az 1871-ik évben még emelkedett volna, ha
egyrésztől az arvizék, másrészt pedig a több
vidéken beállott munkaerő hiánya azt meg
nem gátolta volna.

Az arvizék apadtával a kincstár a terme-
lőket nemcsak a beváltási árak tetemes eme-
lése által serkenté a dohánytermelésre, hanem
azonkívül a vizarak által szorult helyzetbe ju-
tó számos dohánytermelő közzéget több évi
dohánytermelési előlegekkel segélyezett, mi a
dohánytermelés emelkedését kilaftába helyezte.

Hogy ilyen előlegek a természetű do-
hány minőségére a legrosszabb betoválással
vannak, azt a mult évek szomorú tapasztalatai
elégge megmutatták. Nem akarok példákat
felhozni, s csak azt jegyzem meg, hogy az
előlegek kiosztásánál a legnagyobb vigyazattal
kell eljárni; és pedig a kincstár részéről a ter-
melők s a termelők részéről a kertészek irán-
yában. Az előlegek csak a munkaköltséget fed-
vezzék, de ne vágnak bele a vállalkozói
nyereségbe, mert ha a termelő elvállalja már
ebben is részestül, nem fog minden-téhetségé-

győzni fogunk, mert harcolunk minden ren-
delkezésünkre álló tegyverrel! Itt a magunk,
gyermekünk sőt az ország érdeke torog veszé-
lyben; vagy mi angol anyák hallgatva nézzük
miként satnyul el ivadékunk? Mi nem kíván-
juk a dohányzók halálát, mint azt a török és
muzsika vérszomjas nők teszik; nem, hanem
az ország összes dohánykészletének elkozbását,
ünneplés felgyújtását, valamennyi pipa és
pipaszár elpusztítását, a dohánytermelés és be-
hozatal megtiltását, szóval olyan rendszabályo-
kat, melyek lehetetlenné teszik azt, hogy fér-
fiaink a dohányzashoz jussanak! (Helyes!)

(Egy udvari szolga jelenti, hogy a király fogad.
Általános sürgős-forgás, köhintés, fejkötő-igazítás,
a szónok előretaszalása. A kettős-szárnnyu ajtó megnyí-
lik. A király önnepélyes díszben fogadja a halásznőket.)

Szónok:

Felséges Ur!

Az angol nők e küldöttsége hódolattelje-
sen jelenik meg királyi felséged előtt, hogy
panaszát legkegyelmesebb orvoslás czélljából
trónusod elé tegye!

A király:

Ismerem a panasz tárgyát. A találékony
Sátán módor talál, melyvel az emberiséget
meghódítsa; a dohány alakjában furakodik az
emberekhez s avatja azoknak száját a pokol

vel a még be nem aratott termény munkálásával foglalkozni. Ugyanez áll a kertészekről is. Előlegek olyan mértékben, mint azok a 70-es évek elején adtak, csak országos csapások alkalmával adandók, mert különben dohánytermesztésünk fejlődését lényegében akadályozzuk.

Az 1871. évi eredmények a következők: Dohánytermelésre engedélyezett 88618 cat. hold; tényleg be lett ültetve 68448 cat. hold. Beváltatott összesen 610208 bécsi mázsa dohány, melyért 5.654,172 forint fizetett ki; holdanként 891 font dohány és 80 forint értett el.

(Folyt. követc.)

A dohány története.

— Szemlély Dr. Wagner László művéből. —

Azon fontos szerep, mely a dohányügyet a mezőgazdaság, kereskedés és ipar szempontjából illeti, általánosan ismeretes nemcsak Európában, hanem az egész föld területén.

A gabona fajok után alig van növény, mely nagyobb terjedelemben termelődött, mint a dohány; de más különben is a dohányozás az utolsó tízezerben oly nagy mérveket öltött, hogy nincs állam, melynek kicsinyje és nagyja a dohányzás élvezetének ne tömjenezzen. Fogyasztása évről-évre növekszik, s terjedését a tudományos előrehaladás nem gátolja: mondhatni, hogy dohány élvezete egyéni szükségletünké vált.

A dohány-palánta ősi hazája valószínűleg Amerika és Ázsia, minthogy egyrészt ismeretes, hogy Kolumbus már első felfedezési utazásán Amerikában Kuba szigeten 1492-ik évben ilyenre talált.

A keleti népek, melyek nem igen szokták más nemzetek hagyományait és szokásait elsajátítani, ember emlékezetét óta dohányoznak; ez nem kis bizonyíték arra, hogy a dohány-palánta legalább ott volt ismeretes.

Chinában és Kókinchinában vadon termő dohánylevél alakra találni; ilyen például a nicotiana tabacum lanceolata. A dohány név (Tabak) némelyek szerint Tabago-sziget, mások szerint pedig az új Spanyol Tabako nevű provinciától származik.

Humboldt Sándor az ő »Essai politique sur la nouvelle Espagne« című művében említi, hogy a Hayti sziget lakói (St. Domingo) a dohány névvel a pipát illették és csak később szíjazták át a spanyolok ez élvezetét a gyomra, illetve a dohánylévére. A szárazföldi Amerikán a dohánylevelet »Petum«-nak nevezik.

Latin fajneve a növénynek Nikot Janostól származik, aki I. Ferenc alatt a portugáliai udvarnál külügyér volt és 1560-ban Medicis Katalin királynőnek dohánymagot adott, mint-

füstölő kemenczéjévé s orrát az alvilág kéményévé; a pokol ördöge kinyitotta karmait s fogva tartja a szerencsétlen dohányzókat. Szerencsétleneknek mondom őket, mert lelkek már is elveszett, testök pedig veszendőben van; azzal a füsttel eladták magukat s üdvösségüket a Sátának!

Királyi kötelességem népeimet védelmezni s meg fogom védelmezni őket a pokol ellen is. Legyenek nyugodtak s legyenek türelemmel; a napokban fogja a sajtót elhagyni az én sajtókezzelegésem irt »M i s o c a p n o s«-om; napnál világosabban igazolom be, miként a dohány mérge, a dohányzás bűn! S kiosztatom e művem az emberek között az eltvedettek megtérítésére, a sötétben levők felvilágosítására. Addig is, menjenek férjeikhez azon megnyugtattással, hogy nemokára segítve lesz a bajon; Isten Önökkel!

A »Misocapnos« megjelent, kiosztattott, a férfiak elolvasták és dohányoztak. Megjelent a »Philocapnos«, kiosztattott, a férfiak elolvasták és dohányoztak; nyilatkoztak papok, orvosok, tudósok a dohányzás ellen, papok, orvosok, tudósok a dohányzás mellett s a férfiak dohányoztak; a háború majd háromszáz év óta tart, de — a férfiak dohányoznak.

hogy ezen növény felől azon hiedelem volt elterjedve, hogy rendkívül gyógyhatással bír. (Királyi csodafünek neveztek.) A dohánylevelek azon időben különösen gyógyításra alkalmaztattak.

A mezei egerek irtása.

II.

B) F o g d o s ó l y u k a k alkalmazása, melyeket $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ láb mélységben s 4—5 hüvelyk szélességben külön e célra készült fűrőkkel túrnak a földbe vagy ha a talaj állapota megengedi, e célra meghegyezett karóknak a földbe verése által is készíthetünk. Minthogy az ily lyukak idővel omladoznak, azért, ha azt akarjuk, hogy hosszabb ideig tegyenek szolgálatot, célszerű kis mázós fazékokat vagy széles alagsóveket állítani beléjük. Főleg ajánlhatók ezek az említett határ árkonál, magán a szántóföldön az egyszerű lyukak elegendők. Eme lyukakat naponként kell ellenőrizni, bennük az egereket egy tomjavégű bottal agyonverni, s azután, ha szükséges, sodrony-kampóval kiszedni. Megemlíthük még, miszerint kazlak, répa vagy burgonyakapucok védelmére az ily körülárlólag fogó lyukakkal igen ajánlható.

C) A c s a p d á k b a n v á l ó s s z e f o g d o s á s. Az ezen célra leggyakrabban használt u. n. hohenheimi egércsapda áll egy körülbelül 5 hüvelyk hosszú és 1 hüvelyk széles facsóból, melyet az egérlyukba dugnak. A csöben a sodronyból készült csapattól egy czérnaszál tartja kifeszítve, melyet az egér átrág, hogy a szabadba juthasson, mire a csapattal összeszorítja és megfojtja. Ily csapdákat lehet kapni a következő czégeknel: H. Hetzen, Seiffenben a szász Erzsébetvárosban és Winzernél (Halle a. S.) százárt 8 márkáért. Hogy a csapattok kirakásánál megtudhassuk, hogy mely lyukban van még egér, a kirakás előtt való napon az összes lyukakat betaposatjuk, s azután a csapdákat ily lyukakba helyeztetjük, melyeket az egerek újra kinyitottak. Kellemetlen az, hogy az ily csapdákat a varjúk, ha egyszer észreveszik bennük az egeret, kihúzzák a földből, sőt néha el is viszik, ámbar ezen azáltal lehet segíteni, hogy a csövek erősebben dugjuk be. Több bajt okoz az a körülmény, hogy a csapdákat nihiely: egy egeret megfogtak, újra be kell állítani, s itt a czérnával való bánás ügyes kezet kíván. Ez okból igyekeztek oly csapdákat készíteni, melyek minden előzetes beállítás nélkül egyszerűen több egeret is képesek megfogni, s főleg a boroszói gazdasági egyesület által ezeltől két évvel kitűzött pályadíj szolgálatot alkalmat javított és nagyobb munkaképességű egérfogók feltalálására. Sajnos azonban, hogy a verseny negatív eredményvel végződött, s dr. Grampe ítélete szerint, ki a versenyre beküldött csapdákat gyakorlati vizsgálatra vezette, a régi hohenheimi csapda egyelőre még a legjobb. Ennek használatára vonatkozólag felemlíthetjük, hogy a lorankwiti uradalomban 600 Morgen területen 110 nap alatt 1000 csapdával 13600 egeret fogtak 112,15 márká költséggel.

A z e g e r e k m e g f o j t á s á t füsttel vagy mérgező gázok által pár évvel ezeltől nagyon ajánlották, s az sok helyen célszerűnek is bizonyult, de több oldalról kedvezőtlen ítéletet is hallottunk felőle. Használni szokták e célra a Jülich-féle füstölő-kályhát, mely egy vasbádógból készült kis kályha, s erős füstöt adó tüzelőanyaggal töltött meg. Ezt az egérlyukakra erősítik s a füstöt egy fujtató segítségével hajtják a lyukakba, ahol az szétterjed s gyakran a 10—15 lépésnyi távolságra levő lyukakból kerül ismét elő. Mihelyt ez mutatkozik, a lyukakat azonnal be kell taposni, hogy a füst a menetekben maradhasson és ne jöjjön beléjük friss levegő. Először a füstölő lyuktól távolabb, azután a közelebb fekvő lyukakat kell betaposni, különben az összefüggés megszakítatik, s a távolabbi menetekbe vagy nem jut füst, vagy oly kevés, mely nem elég arra, hogy a legalsóbb rétegekbe menekülő egereket megfojtja. A lyukakból kimenekülő egereket természetesen agyon kell verni. Pár nap

mulva az átfüstölt területet újra be kell járni, s az onnan nyitott meneteket átfüstölni. — E műtét sikere a kivetel körüli gondos eljárástól s a talaj minőségétől függ. Szilárd, átnevessedett talajban, mely a füstöt visszatartja, az eredmény rendszerint kielégítő, ellenben a laza, frissen szántott földből, s nedves időjárás mellett a füst kigőzölög s nem érheti el az óhajtott sikert. Füstölő anyagul szolgálhatnak: kőszén, tőzeg, rongyok, bürhulladék stb. sőt célszerű időnkint az égő anyag közé egy kis kén is vetni, mert az ennek elégséggel származó kénfüstnek igen tojtó hatása van. A Jülich-féle füstölő kályha 10—12 márkába kerül, s munkába állításához egy ember és két gyerek szükséges, az utóbbiak a lyukak betaposására. A fujtató készüléket G. F. Bönisch Nieder-Hermsdorfban (Drezda mellett) javította s a készülék eredményét igen kielégítőnek mondják.

A z e g e r e k m e g m é r g e z é s e ugyan a leghatásosabb és legkönnyebben kivethető módszer, azonban csak a végső szükség alkalmával használhatjuk, midőn az egerek már tényleg nagymérvű pusztításokat vittek végbe a földeken. Ily esetekben azért ajánlható, mert gyorsabban cselhoz vezet, mint bármely más pusztító szer, s aránylag rövid idő alatt nagy területen is használható. Használat azonban mindig csak relatív marad, mert ha egy időre közvetlenül csökkenti is a bajt, azáltal, hogy az egereket pusztító állatokat is okvetlenül megmérgezzük vele, a jövőben nyit tért az egerek elszaporodásának. Általában véve tehát, tekintve a végső szükség esetétől, a mérgezés nem lesz célszerű, mert noha ezen eljárás pártolói igyekeznek is kimutatni, hogy az egérpusztító állatok nem szívesen eszik meg a döglött egereket, s némelyek közülük életveszély nélkül sokat el is fogyasztanak, a tapasztalás mégis azt mutatja, hogy oly földeken, a hol nagyobb kiterjedésben mérgezték az egereket, az egérpusztító állatok s a vadak nagy része is áldozatul esett. Ha azonban mérget használunk, nem szabad elfelednünk, hogy az, a mi az egerekre nézve mérge, ugyanazt a hasznos állatoknak és embereknek is; a mérget tehát mindig csakis megbízható emberek kezébe adhatjuk, és sohasem gyermekekbe, továbbá szigorúan ügyeljünk arra, hogy a mérget mindig az egerek lyukaiba szórják, ne pedig a föld felszínére. Ha a mérgezés után a lyukakat kövel fedhetjük be, ez annál célszerűbb lesz, mert azon lyukakból, melyeket csak egyszerűen betaposunk, az egerek könnyen újra a felszínre hozhatják a mérget, a hol az veszélyes a vadra és a legelő marhára is. Az egérpusztító állatok védelme czéljából az elhalt egereket távolíttassuk el a földről. A mérgezés előtt szintén be kell taposni a lyukakat, hogy megtudjuk, melyekben van még egér, s csakis ilyenbe téve mérget, takarékoskodjunk ezzel.

Mérgezésre leggyakrabban használják a phosphort, strychnint és szén-savas barytot. A phosphornak az a nagy előnye van, hogy a levegő behatása alatt csakhamar oxidál, s veszít mérgező erejéből, továbbá a hasznos állatok nem eszik meg oly könnyen, mint más mérget. A strychnin sokal tovább megtartja mérgező hatását, mint a phosphor, s biztosan megöli az egereket, csakhogy alkalmazása azért ajánlható kevésbé, mert a hasznos állatok is megesszik. Legkevésbé veszélyes az utóbbiakra nézve a szén-savas baryt, melyből azonban csekély adag is megöli az egeret. További előnye az, hogy legolcsóbb mind a három között. Dr. Nessler ajánlja, hogy öt rész lecsapot szén-savas barytot (az eredeti szén-savas baryt vagy Witherit erre nem alkalmas) 1 r. cukrot és 20 r. kenyérbelet, a kenyér puha voltához képest vízzel vagy a nélkül, alakítsunk golyócskákká, s ezeket, előbb megnevesítve és liszttel behintve juttassuk az egérlyukakba. A kenyérnek nem szabad savanyus lenni, mert különben a barytnak egy része feloldódik, s a golyócskák az egerekre nézve kellemetlen íz kapnának; továbbá ne legyen a kenyér nagyon friss, különben a golyók túlságosan megkeményednek. Nessler kísérletei alkalmával észlelte befogott egereken,

hogy ezek 0 017 gram szénasavas baryttól is elhulltak. Noha ezen kísérleteknél az egerek előttré arpa és búza is állt, ezek szivesebben ették a barytgolyócskákat. Dr. Crempé 1/4 font szénasavas baryt és 1 font árpalisztnak vízzel borsó nagyságu golyócskákká való gyúrását ajánlja, s szerinte a baromfi és galambok nem eszik meg a golyócskákat, a házi nyulak azonban igen, miből azt következteti, hogy az a nyulakra ártalmas ugyan, de a foglyokra nézve nem. Különben a szemek a baromfi nézve ártalmatlan volta még bebizonyításra vár.

A phosphort rendszeres szintén pilulák alakjában szokták adni. Llyeneket a gyógyszer-tárakban lehet kapni, s nem is czélszerű, hogy az ember maga készítse őket, minthogy a phosphorral való bánás arra nézve, a ki abban nem járatos, mindig veszélyes. Sok gazda a golyócskáknál előnyösebbnek találja phosphorral kevert hig lisztpépet készíteni, s ebbe kézhosszuságu szalmaszálakat mártva, ezeket szurni az egerek lyukaiba. Ennek az eljárásnak az az előnye, hogy a phosphor gyorsabban oxydál, mintsem a szilárd golyócskában.

A strychnint oly módon szoktak alkalmazni, hogy buzaszemeket mérgeznek vele, s ezeket hintik az egérylukba, 1 mérő buzára 1/2 lat strichnint és két liter vizet véve, ezzel felmelegítik a buzát mindaddig, míg a folyadékot beitta, s azután megszáritgatják. Minden lyukba 3 buzaszemet kell tenni. Engelbrecht bérlő ezen czéla egy kis eszközt talált fel, mely feleslegesé teszi, hogy kézzel nyuljunk a mérleghez. Ezt az eszközt a hallei kísérleti telepen megpróbálták és teljesen hasznavehetőnek találták. A strichnines buzát se készítse a gazda soha maga, mert a strichnin egyike a legerősebb mérgeknek. Különben igen sok helyen rendőrileg el van tiltva az egereknek strychninnel való mérgezése.

Teljesen veszélytelennek látszik az alábbi eljárás, melyet annak idején a gazdasági szaklapok nagyon ajánlottak, de melynek hatékonysága még bebizonyításra szorul. Vegyünk tölgyfahamut, s abból vízzel erős lugot készítsünk, s ha leülepedett, leöntvén a lugot, ebbe 24 órán át rozsozt vagy buzát áztassunk. Ezt a szemeket azután az egérylukakba szórjuk vagy elvetjük a rendes vetéssel s alabornáljuk. A kikelt vetés közé is lehet szórni ily beázott szemeket, melyet az egerek ha megesznek elhullnak tőle. Hasonló hatása van a hamuzsír-lugba áztatott gabonának is.

Nemrég nagy reményeket tűztek ahhoz, hogy az egereket ragályos betegségeknek mesteres ugon való elterjesztése által lehetne tömegesen pusztítani. E czéla ajánlottak a lép-fenét, syphilist, trichinetek és elődsi bőrbetegségeket. A lép-fene és trichin mesteres terjesztéséről természetesen nem lehet szó, mert ez a házi állatokat is nagy mértékben veszélyeztetné. Syphilis az egereknél egyáltalán nem fordul elő. Kevésbé veszélyes volna bőrbetegségeket terjesztani el közöttük. Dr. Joseph (Boroszló) vizsgálatai szerint azon tünetment, melyet már gyakran észleltek, hogy az egerek egyszerre elpusztulnak, bőrbetegségek névszerint a kosz okozzák. Dr. Joseph koszos egereknél megtalálta mindkét elődsi gombanemét, melyek házi emlőseinknél is bőrbetegségeket okoznak, névszerint az Achonion Schönleini-t, és a Trichophyton tonsurans-t. Nézete szerint az előbbi kiválóan alkalmas volna arra, hogy az egerek között ragályos bajt terjesztünk el, mert az általa előidézett bőrbetegség igen ragadós. Azt ajánlotta, hogy koszos macskák vagy lovak lehámlott bőrével inficizáljanak befogott egereket, s ha ezek megkapták a bajt, eresszük őket szabadon. Gyakorlatban azonban még nem próbálták meg ezt a tervet, noha a boroszlói gazdasági egyesület által kitűzött 2000 márkányi díj elég ösztönzésül szolgálhatott volna.

Éppen oly egyszerű, mint czélravezető eljárást alkalmaztak pár év előtt az egerek ellen a lisszalaubai uradalomban. Ugyanis az egerek által ellepelt táblákra mintegy 12 láb magas száraz fákat, melyek ülőrudakkal voltak ellátva, helyeztek ki, hogy odacsalják az ege-

résző solymokat, vércsákat, varjúkat stb., melyek szeretnek ily helyekre letelepedni. Ennek az egyszerű eljárásnak sokkal nagyobb hatása volt, mint a mérgezésnek vagy összefogdosásnak, miért is általános figyelmet érdemel; ezzel kapcsolatban azonban ügyelni kell arra is, hogy a vadászok tulbuzgósága ki ne pusztítsa az ily egerésző állatokat.

Sokkal kevésbé ajánlhatnók az egerek pusztítását az által, hogy az általuk ellepett földeket sertésekkel legeltetjük le, noha ezen eljárásnak hatályos voltát nem lehet elvitatni. A sertés ugyanis mint mindentevő megeszi az egereket is, és többször észlelték már, hogy kiturják a földön az egereket, s aztán ormá nyulakkal összenyomva bekapják. Különös ügyességük van az egerek fészekének felkutatózásában s nagy örömmel falják fel az egérfiókokat. Csak az az egy körülmény aggasztó, hogy az egerek gyakran trichinesek, s tőlük aztán a sertések is megkaphatják a bajt. Ez okból a csapdába összefogdosott egereket se kellene soha sertésekkel etetni fel.

Befejezésül még felemlíthetjük a schwengfeldi uradalomnak az egerek elpusztítására irányzott erélyes eljárását. Ott száztákor minden eke után egy asszony halad, kezében fűtykös-sel, s agyonüti a felszínre kerülő egereket. Ez asszonyok mindegyike naponként 200—250 egeret öl meg, naponként tehát 10 eke mellett legalább 2000 drbot. Azonkívül több nap-számos asszony csapdák telállításával foglalkozik, s ezek is naponként hasonló mennyiséget elpusztítanak. Több asszony ismét phosphor-golyócskákkal mérgezi az egereket. A körültekvő birtokosok egérintással foglalkozó munkások buzdítása czéljából pénzt gyűjtve össze, a munkásoknak minden 100 elpusztított egéért még külön 10—20 fillér díjat fizetnek. A kerülten átvonuló vasutak órei között pedig csapdákat osztottak szét.

»Földm. Értekezink.

Vegyések.

A dohány bevéltására kiküldött bizottságok működési tartamát a m. kir. pénzügyminiszterium következőleg állapította meg:
 A budapesti felügyelőség vezetése alatt: Budapest kezdte decz. 1, vége febr. 25. — Érsekújvárt kezdete nov. 16, vége decz. 9. — Kápolna kezdete nov. 10, vége márcz. 10. — Jászkiér kezdete decz. 14, vége febr. 16. — Csetnek kezd. nov. 16, vége decz. 4. — Szolnok kezd. decz. 14, vége febr. 26. — Tiszaroff kezd. decz. 14, vége márcz. 9. — Az aradi felügyelőség vezetése alatt: Arad kezd. decz. 1, vége február 27. — Temesvár kezd. decz. 1, vége febr. 12. — Marosvásárhely kezd. nov. 23, vége decz. 31. — Fogaras kezd. nov. 23, vége decz. 31. — Alvincz kezdete decz. 14, vége decz. 19. — B.-Csaba kezd. jan. 4, vége febr. 27. — Zombolya kezd. jan. 4, vége febr. 27. — A debreczeni főfelügyelőség vezetése alatt: Debreczen kezd. jan. 1, vége febr. 27. — Nyíregyháza kezd. jan. 4, vége márcz. 10. — Rákamaz kezd. jan. 4, vége, márcz. 13. — Nagy-Léta kezdete január 4, vége febr. 25. — Nyírbátor kezd. január 4, vége február 28. — Vásáros-Namény kezdete jan. 4, vége febr. 16. — Nagy-Károly kezdete jan. 4, vége február 10. — Nagy-Tárkány kezdete jan. 4, vége jan. 25. — Ér-Mihályfalva kezd. jan. 4, vége febr. 28. — Csenger kezd. 4, vége február 23. — Kisvárdá kezd. jan. 4, vége febr. 10. — A szegedi főfelügyelőség vezetése alatt: Szeged kezd. jan. 4, vége febr. 5. — Csongrád kezd. jan. 4, vége február 3. — Csány kezd. jan. 4, vége febr. 27. — Csóka kezd. jan. 4, vége febr. 19. — N.-Beckerek kezd. jan. 4, vége febr. 27. — Cs.-Apátfalva kezd.

jan. 4, vége jan. 30. — Félégyháza kezd. jan. 4, vége febr. 19. — Palánka kezd. decz. 1, vége decz. 31. — A tolnai felügyelőség vezetése alatt: Tolna kezdete jan. 4, vége márcz. 4. — Fadd kez. nov. 16, vége nov. 29. — Bars kezd. jan. 4, vége február 16. — Szulok kezd. jan. 4, vége február 24.

A dohányjövődék eredményei 1884-ben. A szárazmádasban a dohányjövődék számszerű eredményei részletesen kimutatattak, a miket érdemesnek találnak közölni, annál inkább, mert ebből világos képet nyerhetni a dohányjövődék természetserü fejlődéséről: Az 1884. évi nyers jövedelem 40.003,405 frt 55 kr. volt, a költség 19.878,818 frt 68 1/2 kr, a tiszta jövedelem 20.124,586 frt 86 1/2 kr, a mult évi tiszta jövedelemnél, 20.019,401 frt 69 krral 105,185 frt 17 1/2 krral, több. Több folyt be ugyan is: belföldi eladásból 2.610,841 frt 57 krajczárral, termelési és behozatali illetékekből 17,687 frt 71 1/3 krral, az ausztriai kezelőség költségterítmenyéből 27,973 frt 24 1/2 krral, dohánykivitelből 409,591 frt 53 1/2 krral, boszniai eladásból 35,396 frt 22 krral, különféle bevételeiből 77,424 frt 76 1/3 krral a cselekvő hátaléck gyarapodott 558,001 frt 80 1/2 kr, a letári érték gyarapodott 67,731 frt 68 krral. Keveseb adatot ki: dohánybevéltásra 2.472,636 frt 26 1/2 krral, csempéseit dohányra 1.373 frt 40 krajczárral, beváltási és üzemi költségekre 34,294 frt 39 1/2 krral, fuvarozásra a dohányvetélnél 30,097 frt 88 krral, kármentesítésekre 1.418 frt 30 krral, jövedéki visszatérítésekre 2,202 frt 29 1/2 krral, határvámítászek illetményeire 35 frt 70 krral, együtt 6.436,914 forint 77 krajczárral. Ellenben kisebb volt a bevétel: a termelési előlegeknél 603,886 frt 21 krral, az anyakészlet értéke fogyott 3.406,644 forint 40 1/2 krral, az osztrák kezelőség anyagterítmenyénél 836,159 frt 7 1/2 krral és több adott ki: személyi járandóságok és dologi kiadásoknál 26,978 frt 1/2 krral, termelési előlegeknél 25,900 frt 88 1/2 krral, külföldi dohányvásárlásra 1,020,409 frt 23 krral, gyártmányok vételére 111,276 frt 5 1/2 krral, gyártási költségekre 143,964 frt 34 krral, fuvarozási költségekre a gyártásnál 12,507 frt 36 1/2 krral, fuvarozási költségekre az eladásnál 26,025 frt 82 1/2 krral, büntérgyalási költségekre 317 frt 91 1/2 krral, eladási járandóságokra 33,334 frt 88 krral, a terhelő hátaléck szaporodott 84,271 frt 40 1/2 krral, együtt 6.331,729 frt 59 1/2 krajczárral, vagyis egészben több a jövedelem 105,185 frt 17 1/2 krral. Az átfutó kezelés eredménye szerint tartozásunk Ausztria irányában 1884. végén volt 911,914 frt 66 1/2 kr., melynek fedezésére azon 1.832,440 frt 91 kr szolgál, mely a valódi kezelésnél, mint a természet részéről a magyar kincstárnak megtérítendő összeg követelésül van előirva. Nagyoroszdon 1884-ben 94,278 katasztrális holdon 43.495,822 klgm. dohány természetzet, vagyis az előző évhez képezt a területnél 1,376 holddal, a termelmenyénél pedig 3,803,496 kilogrammal kevesebb. A gyári üzlet eredménye:

Feldolgoztatott:	
1883-ban	1884-ben:
külföldi dohány	2.902,916 kg. 3.518,400 kg.
belföldi	11.488,960 11.516,322
Gyártatott:	
burnót	84,321 74,836
pipa és szivar-	
dohány	13.369,716 14.657,792
szivar	749,493,037 799,135,845
Külföldről behozatott:	
dohány	3.679,483 3.846,595 1/4
szivar	1.125,550 2.018,350
Eladott:	
burnót	112,509 106,532
pipadohány	11,599,188 12,497,343
szivar	806.442,571 877.179,660

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos:
Daróczi Vilmos.